

Když technologie vrací duši ztraceným místům: Jak fakulta životního prostředí oživuje zaniklý Fukov

15.12.2025 - | Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Představte si místo, kde kdysi stálo 143 domů, žily zde stovky lidí a zvonil kostelní zvon. Dnes tam najdete jen louky, stromy a řeku Sprévu. To je Fukov - cíp ve Šluknovském výběžku. Obec, kterou komunistický režim v roce 1960 srovnal se zemí. Přesto se Fukov vrací. Díky moderním technologiím a studentce Fakulty životního prostředí UJEP dostává svou tvář zpátky.

Na obnově paměti tohoto místa spolupracuje fakulta s Národním památkovým ústavem a s občanskou iniciativou „Světlo pro Fukov.“ Spojení historie a nejmodernější geoinformatiky, které z virtuálních dat vrací obci původní podobu, hluboce dojíká zdejší pamětníky.

Virtuální zmrtvýchvstání

Hlavní postavou digitální obnovy obce je studentka Nikola Matesová. V rámci své diplomové práce chce vytvořit komplexní digitální rekonstrukci Fukova, jedná se tedy o precizní práci s daty. „Nejvíce mě na tom baví propojení historie a geoinformatiky. Můžeme pomocí historických pramenů ‚oživit‘ tuto zaniklou obec, a navrátit tak její paměť,“ říká Nikola Matesová.

Nikola vytvořila 3D model kostela sv. Václava, který byl v roce 1960 odstřelen jako poslední budova v obci. V terénu je těžké najít stopy budov, protože místo je zarostlé a základy jsou často překryté hlínou. Nikola proto musí pracovat s dobovými fotografiemi, aby zdokumentovala původní vzhled budov, zejména tvary střech, rozmístění oken a podobu fasád.

Před druhou světovou válkou ve Fukově žilo 739 obyvatel. V plně soběstačné obci fungovalo 58 živností, pět hostinců a 20 obchodů. Osudným byl pro Fukov poválečný odsun německého obyvatelstva v letech 1945–1946, kdy obec nebyla nikdy plně dosídlena. Do té doby tam žili pospolu Češi a Němci ve vzájemné shodě a respektu, pracovali a věnovali se spolkovému životu. Klíčový zlom a konec nastal v roce 1960. Tehdejší režim rozhodl o kompletní likvidaci. K finálnímu odstřelu kostela sv. Václava a školy došlo 23. září 1960.

Technologie, která vidí pod povrch

S hledáním základů v terénu pomáhají moderní metody dálkového průzkumu Země, na které dohlíží Mgr. Jana Müllerová, Ph.D. Ta vede studenty k tomu, aby prováděli historickou analýzu vývoje z map a dalších archivních materiálů a zaměřovali v terénu pozůstatky, které po domech zbyly. Cílem však není jen model kostela. „Moje idea je, že vytvoříme takovou knihovnu 3D objektů zaniklých historických budov,“ vysvětluje Jana Müllerová. V plánu je virtuální 3D vizualizace celé krajiny, která by umožnila jakousi procházku místy, která už fyzicky neexistují.

Emoce, které se dají držet v dlani

Jak silný dopad může mít studentská práce na reálný život, se ukázalo na nedávné akci **Světlo pro Fukov**, která se konala jako připomínka 65. výročí odstřelení fukovského kostela. Právě zde se poprvé objevil průsvitný a nasvícený model kostela od Nikoly Matesové. Světlo vycházející z modelu po setmění dokonale symbolizovalo snahu komunity vrátit duši na místo, které bylo dlouhou dobu ponecháno v zapomnění. Pro pamětníky to byl dojemný moment.

„Držet v ruce zmenšeninu budovy, kterou si pamatuji jen z dětství, je pro mě jako vrátit se v čase,“

vedla jedna z pamětnic přímo na místě.

Gabriela Jeřábková z Národního památkového ústavu a zástupkyně iniciativy Světlo pro Fukov, která setkání iniciovala, popisuje atmosféru akce jako mimořádnou: *„Nejsilnějším momentem setkání ve Fukově pro mě byl zvuk zvonů, který se rozléhal večerním údolím Sprévy, a osamělá světla u zbořených domů. Byl to pocit sounáležitosti i připomínka ponurých událostí z roku 1960, kdy byly poslední stavby ve Fukově zničeny československou armádou.“*

Co nás čeká dál?

Příběh Fukova nekončí. Město Šluknov nechalo vyčistit pozemek, kde stával kostel, a odhalilo jeho základy. Fakulta životního prostředí UJEP pokračuje ve spolupráci s Národním památkovým ústavem v mapování dalších budov – nejen dominant, jako byla škola či hostince, ale i běžných stavení.

Kam za Fukovem vyrazit?

- **Výstava:** Připravuje se výstava, která v roce 2027 představí výsledky archivního bádání i práce FŽP, včetně zmiňovaných 3D modelů a vizualizací zaniklé krajiny.
- **Světlo pro Fukov:** Toto pietní a komunitní setkání se bude v příštím roce opakovat.

Fotografie k volnému užití: 1, 2, 3 (autor Klára Mágrová); 4, 5 (archiv FŽP UJEP)

<https://www.ujep.cz/cs/57740/kdyz-technologie-vraci-dusi-ztracenym-mistum-jak-fakulta-zivotniho-pr-ostredi-ozivuje-zanikly-fukov>